



**Правління Національного банку України**

**ПОСТАНОВА**

27 лютого 2018 року

м. Київ

№ 17

Про затвердження  
Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України

Відповідно до статей 7, 15, 41, 56 Закону України “Про Національний банк України”, статті 68 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, з метою вдосконалення нормативно-правових актів, які встановлюють порядок бухгалтерського обліку операцій банків України, Правління Національного банку України **постановляє**:

1. Затвердити Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, що додаються.
2. Визнати такими, що втратили чинність, нормативно-правові акти Національного банку України згідно з переліком, що додається.
3. Департаменту бухгалтерського обліку (Лукашевич Б. В.) після офіційного опублікування довести до відома банків інформацію про прийняття цієї постанови.
4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Голови Національного банку України Борисенка Р. М.
5. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

В. о. Голови

Я. В. Смолій

Додаток  
до постанови Правління  
Національного банку України  
27 лютого 2018 року № 17

Перелік нормативно-правових актів Національного банку України,  
що втратили чинність

- 1) постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2003 року № 255 “Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України”, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 11 липня 2003 року за № 583/7904;
- 2) постанова Правління Національного банку України від 17 червня 2004 року № 279 “Про затвердження Змін до Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України”, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 09 липня 2004 року за № 858/9457;
- 3) постанова Правління Національного банку України від 16 червня 2005 року № 222 “Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку”, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 06 липня 2005 року за № 718/10998;
- 4) постанова Правління Національного банку України від 23 березня 2006 року № 103 “Про затвердження Змін до Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України”, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 03 квітня 2006 року за № 368/12242;
- 5) постанова Правління Національного банку України від 27 грудня 2007 року № 483 “Про затвердження Змін до Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України”, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 22 січня 2008 року за № 40/14731;
- 6) пункт 1.12 постанови Правління Національного банку України від 08 жовтня 2010 року № 457 “Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України”, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 13 грудня 2010 року за № 1249/18544;

7) постанова Правління Національного банку України від 22 червня 2015 року № 403 “Про затвердження Змін до Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України”;

8) постанова Правління Національного банку України від 27 листопада 2015 року № 827 “Про затвердження Змін до Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України”.

Головний бухгалтер –  
директор Департаменту  
бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

## Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України

### I. Загальні положення

1. Ці Правила розроблені відповідно до Законів України “Про банки і банківську діяльність”, “Про Національний банк України”, “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, нормативно-правових актів Національного банку України та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності.

2. Ці Правила визначають методологічні засади відображення в бухгалтерському обліку інформації про доходи і витрати та порядок застосування банками основних принципів бухгалтерського обліку під час визнання доходів і витрат, крім тих доходів і витрат, які підпадають під сферу застосування Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 “Фінансові інструменти”.

3. Ці Правила не регламентують порядок відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат за операціями, які пов’язані з:

- 1) договорами оренди;
- 2) договорами страхування;
- 3) фінансовими інструментами та іншими договірними правами та зобов’язаннями, що обліковуються відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 “Фінансові інструменти”.

4. Банк відображає в бухгалтерському обліку формування та використання резервів під очікувані кредитні збитки за дебіторською заборгованістю відповідно до вимог нормативно-правового акта Національного банку України з бухгалтерського обліку операцій з фінансовими інструментами в банках України.

5. Терміни у цих Правилах вживаються в такому значенні:

1) витрати – зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам;

2) договір – домовленість між двома або декількома сторонами, яка породжує права та/або зобов'язання;

3) договірне зобов'язання – зобов'язання банку передати активи або послуги покупцю, за які банк отримав компенсацію (або сума компенсації за які підлягає сплаті) від покупця;

4) договірний актив – право банку на компенсацію в обмін на активи та послуги, що передані покупцю, за умови, що таке право обумовлене не плинном часу, а іншими чинниками (наприклад, виконання певних зобов'язань у майбутньому);

5) дохід – збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі надходжень чи поліпшення активів або зменшення зобов'язань, результатом чого є збільшення власного капіталу, за винятком збільшення, пов'язаного з внесками учасників;

б) забезпечення – зобов'язання з невизначеним строком або сумою;

7) зобов'язання – існуюче зобов'язання банку, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якого за очікуванням призведе до вибуття ресурсів банку, які втілюють економічні вигоди;

8) зобов'язання до виконання – обіцянка в договорі з покупцем передати/надати покупцю:

актив або послугу (або сукупність активів або послуг), які є відокремленими; або

серію відокремлених активів або послуг, які є практично однаковими і які передаються покупцю за однаковою схемою;

9) умовне зобов'язання:

можливе зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій і наявність якого підтвердиться лише після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих банком; або

існуюче зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки:

немає ймовірності, що вибуття ресурсів, які втілюють економічні вигоди, буде необхідним для погашення зобов'язання; або

суму зобов'язання не можна оцінити достатньо достовірно;

10) умовний актив – можливий актив, який виникає внаслідок минулих подій і наявність якого підтвердиться лише після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих банком.

Інші терміни, що використовуються в цих Правилах, уживаються в значеннях, визначених законами України та міжнародними стандартами фінансової звітності.

6. Банк під час визнання доходів і витрат керується принципом нарахування – відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходів і витрат під час їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

7. Банк визнає доходи і витрати за кожним видом діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової.

Банк окремо відображає в бухгалтерському обліку кожний вид доходу і витрат.

8. Банк окремо відображає в бухгалтерському обліку результати переоцінки активів та зобов'язань у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до іноземних валют і банківських металів та результати від купівлі-продажу активів.

9. Банк визнає витрати шляхом систематичного розподілу вартості активу (наприклад, амортизація) між відповідними звітними періодами, якщо такий актив забезпечує одержання економічних вигід протягом кількох звітних періодів.

10. Банк визнає доходи (витрати) за одноразовими послугами [наприклад, комісії за здійснений обмін валют, надання (отримання) консультацій] без відображення за рахунками нарахованих доходів (витрат), якщо кошти отримані (сплачені) у звітному періоді, у якому послуги фактично надаються (отримуються).

11. Банк відображає в бухгалтерському обліку інформацію про доходи і витрати із використанням рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 вересня 2017 року № 89 (зі змінами) (далі – План рахунків).

Банк відповідно до облікової політики має право для відображення в бухгалтерському обліку операцій з отримання та сплати доходів і витрат використовувати транзитні рахунки, а також рахунки дебіторської, кредиторської заборгованості класів 1 “Казначейські та міжбанківські операції”, 2 “Операції з клієнтами”, 3 “Операції з цінними паперами та інші активи і

зобов'язання” Плану рахунків з подальшим відображенням доходів і витрат за відповідними рахунками.

12. Банк обліковує кошти, які надійшли на користь комітентів, принципалів, інших контрагентів, та витрати, здійснені банком за договорами комісій, які відшкодовуються клієнтами, на рахунках класів 1 “Казначейські та міжбанківські операції”, 2 “Операції з клієнтами”, 3 “Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання” Плану рахунків як кредиторську і дебіторську заборгованості відповідно.

13. Банк визнає витрати, якщо не очікує майбутніх економічних вигід або якщо майбутні економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати критеріям їх визнання як активу.

14. Банк відображає витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, у складі витрат того звітного періоду, у якому вони були здійснені.

15 Банк відображає наростаючим підсумком з початку року залишки за рахунками доходів і витрат класів 6 “Доходи” та 7 “Витрати” Плану рахунків, які в кінці звітного фінансового року закриваються за умови перевищення:

1) доходів над витратами – на рахунок 5040 П “Прибуток звітного року” групи 504 “Результати звітного року” розділу 50 “Статутний капітал та інші фонди банку” класу 5 “Капітал банку” Плану рахунків;

2) витрат над доходами – на рахунок 5041 А “Збиток звітного року” групи 504 “Результати звітного року” розділу 50 “Статутний капітал та інші фонди банку” класу 5 “Капітал банку” Плану рахунків.

16. Банк самостійно визначає порядок формування аналітичних рахунків за рахунками класів 6 “Доходи” і 7 “Витрати” Плану рахунків. Облік нарахованих доходів і витрат та фактично отриманих доходів або сплачених витрат, а також доходів і витрат, що підлягають чи не підлягають оподаткуванню, здійснюється на розсуд банку на окремих аналітичних рахунках.

17. Банк відображає в бухгалтерському обліку визнані доходи і витрати із застосуванням принципу нарахування згідно з прийнятою обліковою політикою банку не рідше одного разу на місяць за кожною операцією окремо.

18. Банк відображає в бухгалтерському обліку нараховані доходи і витрати за відповідними рахунками класу 3 “Операції з цінними паперами та інші активи

і зобов'язання” Плану рахунків у кореспонденції з рахунками класів 6 “Доходи” та 7 “Витрати” Плану рахунків.

19. Банк відображає в бухгалтерському обліку отримані доходи та здійснені витрати, що належать до майбутніх періодів, відповідно за рахунками 3600 П “Доходи майбутніх періодів” групи 360 “Доходи майбутніх періодів” розділу 36 “Інші пасиви банку” класу 3 “Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання” та 3500 А “Витрати майбутніх періодів” групи 350 “Витрати майбутніх періодів” розділу 35 “Інші активи банку” класу 3 “Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання” Плану рахунків.

Банк щомісяця визнає суму доходів і витрат, що належать до звітного періоду, з відображенням за відповідними рахунками класів 6 “Доходи” та 7 “Витрати” Плану рахунків.

20. Банк визначає самостійно порядок нарахування та визнання доходів і витрат за операціями, що здійснюються між структурними підрозділами банку (філіями). Залишки за рахунками доходів і витрат за операціями між структурними підрозділами банку (філіями) повинні бути тотожними та не враховуються під час формування фінансового результату діяльності банку за звітний період.

21. Банк відображає доходи і витрати (нараховані, отримані, сплачені) в іноземній валюті за рахунками класів 6 “Доходи” і 7 “Витрати” Плану рахунків у національній валюті за офіційними курсами гривні до іноземних валют на дату їх визнання. Банк має право використовувати технічні рахунки 3800 АП “Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів” та 3801 АП “Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів” групи 380 “Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів” розділу 38 “Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів” класу 3 “Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання” Плану рахунків під час відображення в бухгалтерському обліку цих доходів і витрат.

Банк здійснює переоцінку залишків в іноземній валюті за рахунками з обліку нарахованих доходів і витрат у зв'язку із зміною офіційних курсів гривні до іноземних валют і банківських металів згідно з правилами, визначеними Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 17 листопада 2004 року № 555, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 29 листопада 2004 року за № 1511/10110 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 05 листопада 2013 року № 437, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 листопада 2013 року за № 2008/24540).

22. Банк переоцінює доходи і витрати майбутніх періодів в іноземній валюті за монетарними активами та зобов'язаннями у валюту звітності під час



кожної зміни офіційних курсів гривні до іноземних валют до часу їх визнання (відображення за рахунками доходів і витрат у відповідному звітному періоді).

23. Банк відображає в бухгалтерському обліку доходи і витрати майбутніх періодів в іноземній валюті за немонетарними статтями за офіційними курсами гривні до іноземних валют на дату їх виникнення і не переоцінює під час кожної зміни офіційних курсів гривні до іноземних валют до часу їх визнання за відповідними рахунками доходів і витрат класів 6 “Доходи”, 7 “Витрати” Плану рахунків.

24. Банк відображає в бухгалтерському обліку:

1) комісійні доходи за операціями з використанням електронних платіжних засобів в іноземній валюті згідно з вимогами законодавства України з питань валютного регулювання;

2) доходи та витрати за операціями з фінансовими інструментами, формування та використання резервів під очікувані кредитні збитки за дебіторською заборгованістю згідно з вимогами Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 “Фінансові інструменти”;

3) доходи та витрати за операціями з лізингу (оренди) необоротних активів, а також витрати з нарахування амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів у порядку, визначеному Інструкцією з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 20 грудня 2005 року № 480, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 18 січня 2006 року за № 40/11914 (зі змінами);

4) доходи та витрати за операціями із запасами в порядку, визначеному Інструкцією з бухгалтерського обліку запасів матеріальних цінностей банків України, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 10 грудня 2004 року № 625, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2004 року за № 1650/10249 (зі змінами);

5) нарахування та сплату податку на прибуток, відстрочених податкових зобов'язань і податкових активів згідно з вимогами Інструкції про порядок відображення в бухгалтерському обліку банками України поточних і відстрочених податкових активів та податкових зобов'язань, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 17 березня 2009 року № 140, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02 квітня 2009 року за № 291/16307.

## II. Загальні принципи відображення в бухгалтерському обліку інформації щодо договорів

25. Банк для визнання доходу застосовує таку п'ятикрокову модель аналізу:

- 1) ідентифікувати договір;
- 2) ідентифікувати окремі зобов'язання до виконання в межах укладеного договору;
- 3) визначити ціну договору;
- 4) розподілити ціну договору між зобов'язаннями до виконання;
- 5) визнати дохід, коли (або в міру того, як) виконується зобов'язання до виконання.

26. Банк обліковує договір з покупцем, якщо одночасно виконуються такі умови:

- 1) сторони договору уклали договір (у письмовій формі, усно або згідно з іншою звичайною діловою практикою) і зобов'язуються виконувати передбачені договором зобов'язання;
- 2) банк ідентифікує права кожної сторони стосовно активів та послуг, які передаватимуться;
- 3) банк ідентифікує умови оплати активів та послуг, які передаватимуться;
- 4) сутність договору є комерційною (тобто ризики, розподіл у часі або величина майбутніх грошових потоків банку, як очікується, зміняться в результаті договору);
- 5) отримання банком компенсації, право на яке він отримає в обмін на активи та послуги, що передаватимуться покупцю, є ймовірним.

27. Банк визнає отриману від покупця компенсацію як дохід, коли договір з покупцем не відповідає умовам, визначеним у пункті 26 розділу II цих Правил, тільки в разі настання будь-якої з таких подій:

- 1) у банку не залишилося невиконаних зобов'язань з передавання активів або послуг покупцю і вся або практично вся компенсація, обіцяна покупцем, була отримана банком і не підлягає поверненню; або

2) договір було розірвано, а отримана від покупця компенсація не підлягає поверненню.

28. Банк на дату укладення договору оцінює активи або послуги, обіцяні за договором з покупцем, та ідентифікує як зобов'язання до виконання кожну обіцянку передати покупцю:

1) актив/послугу (або сукупність активів/послуг), які є відокремленими; або

2) серію відокремлених активів або послуг, які є однаковими по суті та передаються/надаються покупцю за однією і тією самою схемою.

29. Активи або послуги, які були обіцяні покупцеві, є відокремленими за умови одночасного дотримання таких критеріїв:

1) покупець може отримати вигоду від активу/послуги або окремо, або разом з іншими ресурсами, до яких у покупця є вільний доступ;

2) обіцянка банку передати/надати актив/послугу покупцю є такою, що ідентифікується окремо від інших обіцянок за договором.

30. Банк об'єднує два або більше договорів, що укладені одночасно або майже одночасно з одним покупцем, і обліковує такі договори як один за умови дотримання одного або декількох таких критеріїв:

1) договори узгоджувалися як пакет з однією комерційною метою;

2) сума компенсації за одним договором залежить від ціни або виконання іншого договору;

3) активи/послуги, які обіцяні за договорами (або за кожним договором) становлять одне зобов'язання до виконання.

31. Банк обліковує модифікацію договору, яка передбачає нові або заміну наявних прав та/або зобов'язань сторін договору, як окремий договір за умови одночасного виконання таких умов:

1) предмет договору розширюється в частині додаткових обіцяних активів/послуг, що є відокремленими;

2) ціна договору зростає на суму компенсації, яка відображає ціну відокремленого продажу додаткових обіцяних банком активів/послуг та будь-які коригування такої ціни з метою відображення обставин конкретного договору.

32. Банк відображає модифікацію договору як розірвання первісного договору та виникнення нового договору або як частину первісного договору, якщо не виконуються умови, визначені в пункті 31 розділу II цих Правил.

Банк відображає модифікацію договору так, ніби відбулося розірвання первісного договору та виникнення нового договору, за умови, що активи/послуги, які залишилися непереданими/ненаданими, є відокремленими від активів/послуг, переданих/наданих на дату модифікації договору або до такої дати. Сума компенсації, що відноситься на решту зобов'язань до виконання (або решту відокремлених активів/послуг в одному зобов'язанні до виконання), є сумою:

1) компенсації, обіцяної покупцем (у тому числі суми, уже отриманої від покупця), яка була включена в оцінку ціни операції та яка не була визнана як дохід; та

2) компенсації, обіцяної в рамках модифікації договору.

Банк відображає модифікацію договору так, ніби це частина первісного договору, за умови, що активи/послуги, які залишилися непереданими/ненаданими, не є відокремленими і відповідно включаються до одного зобов'язання до виконання, частково виконаного на дату модифікації договору.

33. Банк визначає ціну операції як суму компенсації, право на яку він очікує отримати в обмін на передавання обіцяних покупцю активів та послуг, за вирахуванням сум, отриманих від третіх осіб.

Банк визнає як дохід частину ціни операції шляхом її розподілу на зобов'язання до виконання, коли (або в міру того, як) виконується таке зобов'язання до виконання.

34. Банк включає в ціну договору витрати, які безпосередньо пов'язані з таким договором (прямі витрати на оплату праці, витрати на управління договором та контроль за його виконанням, витрати, які підлягають відшкодуванню покупцем у повній сумі). Інші витрати банк визнає у складі витрат того звітного періоду, у якому вони були здійснені.

Банк визнає активом витрати, пов'язані з виконанням договору, тільки якщо витрати одночасно відповідають таким критеріям:

1) безпосередньо стосуються договору, який банк може певним чином ідентифікувати;

2) генерують або поліпшують якість ресурсів банку, які використовуватимуться з метою виконання (або продовження виконання) зобов'язань до виконання в майбутньому;

3) очікується, що витрати відшкодуватимуться.

Банк визнає як актив додаткові витрати на укладення договору з покупцем, які не були б понесені, якби договір не було укладено, у разі очікування відшкодування таких витрат.

Банк визнає витрати на укладення договору, які були б понесені незалежно від факту укладення договору, витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені, крім випадків, коли такі витрати відшкодуватимуться покупцем незалежно від факту укладення договору.

35. Банк коригує обіцяну суму компенсації, ураховуючи вартість грошей в часі, якщо строки виплат згідно з договором надають сторонам значну вигоду від фінансування передавання товарів/надання послуг (значний компонент фінансування). Банк відображає як процентний дохід або процентні витрати різницю між очікуваною сумою компенсації та сумою, що відображає ціну, за якою обіцяні товари та послуги були б продані покупцю за грошові кошти під час сплати покупцем у момент отримання контролю над такими товарами/послугами.

Банк не коригує обіцяну суму компенсації із урахуванням впливу значного компоненту фінансування, якщо в момент укладення договору банк очікує, що період між передаванням банком обіцяних товарів/послуг та їх оплатою покупцем не перевищить один рік.

Банк розподіляє на зобов'язання до виконання в договорі будь-які подальші зміни ціни операції на тій самій основі, що й на дату укладення договору. Банк визнає суми, розподілені на виконане зобов'язання до виконання, як дохід або як зменшення доходу в тому періоді, в якому відбулася зміна ціни операції.

36. Банк визнає дохід, коли (або в міру того, як) виконує зобов'язання до виконання шляхом передавання/надання обіцяного активу/послуги покупцю.

Актив є переданим, коли (або в міру того, як) покупець отримує над ним контроль.

Контроль над активом означає можливість визначати спосіб його використання, отримувати від нього вигоди та перешкоджати визначенню способу використання та отриманню вигод іншими суб'єктами.

37. Банк передає контроль над активом/послугою протягом періоду та відповідно виконує зобов'язання до виконання та визнає дохід протягом періоду, якщо задовольняється будь-який з таких критеріїв:

1) покупець одночасно отримує та споживає вигоди, пов'язані з виконанням банком зобов'язання в процесі його виконання;

2) у процесі виконання банком зобов'язання до виконання створюється або поліпшується актив, контроль над яким покупець отримує під час створення або поліпшення цього активу;

3) виконання банком зобов'язання не призводить до створення активу, який банк може використовувати для альтернативних цілей, і водночас банк має право на отримання оплати за виконану на теперішній час частину робіт, передбачених договором.

Банк для кожного зобов'язання до виконання, що виконується протягом періоду, визнає дохід протягом періоду, оцінюючи ступінь повноти виконання зобов'язання до виконання із використанням одного з методів: методу результатів або методу ресурсів. Банк визнає дохід щодо зобов'язання до виконання, що виконується протягом періоду, тільки якщо може обґрунтовано оцінити ступінь виконання такого зобов'язання до виконання. Банк визнає дохід у сумі понесених витрат у разі неможливості обґрунтовано оцінити результат виконання зобов'язання до виконання.

38. Банк виконує зобов'язання до виконання та визнає дохід на певну дату в разі невідповідності жодному з критеріїв, визначених у пункті 37 розділу II цих Правил, керуючись такими індикаторами передавання контролю:

1) покупець на теперішній час зобов'язаний здійснити оплату за актив/послугу;

2) покупець має право власності на актив;

3) банк передав право володіння активом;

4) покупцеві передані істотні ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на актив;

5) покупець прийняв актив.

39. Банк відображає в бухгалтерському обліку договірний актив або договірне зобов'язання в разі виконання певних зобов'язань за договором залежно від співвідношення між виконаними зобов'язаннями за договором та платежами покупця.

Банк окремо відображає безумовні права на суму компенсації як дебіторську заборгованість. Право на компенсацію є безумовним, якщо настання моменту, коли така компенсація підлягає сплаті, обумовлене лише плином часу (сума компенсації підлягає обов'язковому поверненню на майбутню дату).

40. Банк відображає договірне зобов'язання в момент здійснення платежу покупцем або в момент, коли такий платіж підлягає сплаті (залежно від того, яка дата раніше), якщо покупець компенсує банку вартість активу/послуги або в банку є безумовне право на суму компенсації (дебіторська заборгованість) до дати фактичного надання послуги покупцю.

41. Банк відображає договірний актив, за винятком сум, які відображаються як дебіторська заборгованість, якщо банк передає активи або надає послуги покупцю до того, як покупець компенсує їх вартість, або до дати, коли компенсація підлягатиме сплаті покупцем.

42. Банк-принципал визнає дохід у валовій сумі компенсації, право на яку очікує отримати в обмін на передані/надані активи/послуги, коли (або в міру того, як) виконує зобов'язання до виконання.

Банк є принципалом, якщо він контролює передбачені договором активи/послуги до їх передавання/надання покупцю, ознаками чого є:

1) банк несе основну відповідальність за виконання зобов'язання передати/надати активи/послуги;

2) банк має право самостійно встановлювати ціну на передбачені договором активи/послуги.

43. Банк-агент визнає дохід у сумі винагороди або комісії, право на які очікує отримати в обмін на організацію передавання/надання передбачених договором активів/послуг іншій стороні, коли (або в міру того, як) виконує зобов'язання до виконання.

44. Банк визнає забезпечення (резерв), яке(ий) формується відповідно до вимог Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 37 "Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи", якщо одночасно виконуються такі умови:

1) банк має зобов'язання (юридичне чи конструктивне) унаслідок минулої події;

2) імовірно, що вибуття ресурсів, що містять економічні вигоди, буде необхідним для виконання зобов'язання;

3) можна достовірно оцінити суму зобов'язання.

45. Банк не визнає забезпечення, а розкриває інформацію про наявність умовного зобов'язання в примітках до фінансової звітності, якщо хоча б один з

критеріїв визнання забезпечення, визначених у пункті 44 розділу II цих Правил, не виконується.

Банк відображає в бухгалтерському обліку умовні зобов'язання, суму яких можна достовірно оцінити, за позабалансовим рахунком 9540 П “Умовні зобов'язання” групи 954 “Умовні зобов'язання” розділу 95 “Інші зобов'язання і вимоги” класу 9 “Позабалансові рахунки” Плану рахунків.

Банк розкриває інформацію про умовні зобов'язання в примітках до фінансової звітності, якщо можливість будь-якого вибуття під час погашення таких умовних зобов'язань не є віддаленою, але неможливо достовірно оцінити їх суму.

Банк відображає в бухгалтерському обліку списання (зменшення) умовних зобов'язань та визнає забезпечення, якщо стає ймовірним вибуття майбутніх економічних вигід для суми, яка раніше розглядалася як умовне зобов'язання, у тому звітному періоді, в якому відбувається така зміна ймовірності.

Банк відображає в бухгалтерському обліку створення забезпечення, його розформування (зменшення) та використання відповідно до пункту 57 розділу III цих Правил.

46. Сума, визнана як забезпечення, повинна бути найкращою оцінкою видатків, необхідних для погашення наявного зобов'язання на кінець звітного періоду.

Сума забезпечення є теперішньою вартістю видатків, які, як очікується, будуть потрібні для погашення зобов'язання, якщо вплив вартості грошей у часі суттєвий.

47. Банк не визнає забезпечення для майбутніх операційних збитків.

48. Банк з урахуванням принципу обачності не визнає в бухгалтерському обліку умовні активи та компенсацію, яка очікується від третіх осіб, як повне чи часткове відшкодування суми понесених банком витрат.

Банк розкриває інформацію про умовні активи в примітках до фінансової звітності, якщо надходження економічних вигід є ймовірним.

Банк визнає в бухгалтерському обліку актив відповідно до пункту 58 розділу III цих Правил за умови виникнення цілковитої впевненості в надходженні економічних вигід (отриманні доходу або надходженні компенсації).

### III. Порядок відображення в бухгалтерському обліку доходів та витрат банку

49. Банк відображає вартість наданих послуг такими бухгалтерськими проводками:



1) якщо банк надав послуги раніше, ніж отримав компенсацію за них:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3511	Відповідні рахунки за класом 6 "Доходи"	Визнання договірного активу
2	3519	3511	Виникнення безумовного права на отримання компенсації за надані послуги
3	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3519	Отримання компенсації за надані послуги

2) у разі отримання попередньої оплати за послуги, які мають бути надані згідно з договором:

якщо момент здійснення платежу покупцем настає раніше, ніж банк надає послуги:

Таблиця 1

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3611	Визнання договірного зобов'язання
2	3611	Відповідні рахунки за класом 6 "Доходи"	Виконання зобов'язання щодо надання послуг

якщо момент, коли платіж підлягає сплаті, настає раніше, ніж банк надає послуги:

Таблиця 2

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3519	3611	Визнання договірною зобов'язання
2	3611	Відповідні рахунки за класом 6 "Доходи"	Виконання зобов'язання щодо надання послуг
3	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3519	Погашення дебіторської заборгованості

50. Банк відображає вартість отриманих послуг такими бухгалтерськими проводками:

1) у разі попередньої оплати банком вартості послуг, які мають бути отримані згідно з договором:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3519	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Перерахування коштів суб'єкту, який має надати послуги
2	Відповідні рахунки за класом 7 "Витрати"	3519	Віднесення на витрати вартості наданих послуг

2) якщо банк отримав послуги раніше, ніж компенсував їх вартість:

з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	Відповідні рахунки за класом 7 "Витрати"	3619	Відображення за рахунками витрат вартості отриманих послуг

## Продовження таблиці

1	2	3	4
2	3619	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Сплата суми компенсації за отримані послуги

51. Банк відображає нарахування комісійних та інших доходів такою бухгалтерською проводкою:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3570, 3578, 3904	Рахунки груп 650, 651, 652 розділу 65 класу 6 “Доходи”	Нарахування комісійних та інших доходів

52. Банк відображає отримання коштів за нарахованими доходами, які належать до майбутніх періодів, такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3600	Отримання коштів
2	3600	Рахунки груп 650, 651, 652 розділу 65 класу 6 “Доходи”	Щомісячне визнання суми доходу, що належить до звітнього періоду

53. Банк відображає надходження коштів за операціями, за якими визнання доходу та отримання коштів відбувається на дату балансу, такою бухгалтерською проводкою:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Рахунки груп 650, 651, 652 розділу 65 класу 6 “Доходи”	Отримання коштів, що належать до відповідного періоду

54. Банк відображає нарахування комісійних та інших витрат такою бухгалтерською проводкою:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	Рахунки групи 730, рахунок 7380 групи 738, рахунки 7391, 7392, 7396, 7399 групи 739 розділу 73 класу 7 “Витрати”; рахунки групи 750, рахунок 7520 групи 752 розділу 75 класу 7 “Витрати”	3670, 3678, 3905	Нарахування комісійних та інших витрат

55. Банк відображає сплату коштів за операціями, за якими визнання витрат та сплата коштів відбувається в одному періоді, такою бухгалтерською проводкою:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	Рахунки групи 730, рахунок 7380 групи 738, рахунки 7391, 7392, 7396, 7399 групи 739 розділу 73 класу 7 “Витрати”; рахунки групи 750, рахунок 7520 групи 752 розділу 75 класу 7 “Витрати”	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Відображення витрат, що понесені банком

56. Банк відображає попередню оплату (аванс) комісійних та інших витрат, які належать до майбутніх періодів, такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3500	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Попередня сплата коштів
2	Рахунки групи 730, рахунок 7380 групи 738, рахунки 7391, 7392, 7396, 7399 групи 739 розділу 73 класу 7 “Витрати”; рахунки групи 750, рахунок 7520 групи 752 розділу 75 класу 7 “Витрати”	3500	Щомісячне визнання суми витрат, що належить до звітнього періоду

57. Банк відображає визнання забезпечення (резерву) на покриття ризиків і втрат за умови виконання умов, визначених у пункті 45 розділу II цих Правил, його розформування (зменшення) та використання такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	7706	3699	Визнання забезпечення
2	3699	7706	Розформування (зменшення) забезпечення
3	7141	3699	Амортизація дисконту за забезпеченням за звітний місяць
4	3699	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Використання забезпечення для покриття витрат, здійснених для погашення існуючого зобов'язання

58. Банк визнає в бухгалтерському обліку актив за умови виникнення цілковитої впевненості в надходженні економічних вигід (отриманні доходу або надходженні компенсації) такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3519, 3559	7706	На суму очікуваної компенсації (але не більше суми пов'язаного з нею забезпечення, сформованого в поточному календарному році)
2	3519, 3559	6499	На суму очікуваного доходу
3	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3519, 3559	На суму фактично отриманого доходу, компенсації

59. Банк визнає витрати на оплату праці та прирівняних до неї платежів (нарахування та утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування) та створення банком забезпечення на оплату відпусток працівникам відповідно до вимог законодавства України та облікової політики банку, і відображає ці витрати в бухгалтерському обліку такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	7400, 7403, 7409, 3559	3652	Нарахування заробітної плати (премії, матеріальної допомоги, інших виплат) протягом місяця
2	3652	1001, 1002, 2620, 2625	Виплата заробітної плати (премії, матеріальної допомоги, інших виплат)
3	3652	3652 (окремий аналітичний рахунок), 3659	Депонування коштів у випадках, передбачених законодавством України

## Продовження таблиці

1	2	3	4
4	7400, 7401	3658	Створення забезпечення на оплату відпусток
5	3500	3652, 3654	Нарахування відпускних (на суму відпускних, що нараховані згідно із законодавством України за невідпрацьований час)
6	7400, 7401, 3658	3652, 3654	Нарахування відпускних за відпрацьований час
7	3652, 3654	1001, 1002, 2620, 2625	Виплата відпускних
8	7401, 3500, 3559, 3652, 3658	3622	Нарахування податків, пов'язаних з оплатою праці, та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
9	7400, 7401, 7403, 7409	3500, 3559	Віднесення на витрати поточного місяця суми виплат, що були визнані в попередньому місяці як дебіторська заборгованість та витрати майбутніх періодів
10	3652	3653	Утримання коштів з працівників банку на користь третіх осіб
11	3622 або 3522 (за умови авансових платежів), 3653	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Сплата нарахованих податків, пов'язаних з оплатою праці, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та утримання з працівників банку на користь третіх осіб

60. Банк відображає інші виплати та розрахунки за авансами, виданими працівникам банку під звіт (на відрядження та інші господарські витрати) такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3550, 3551, 3559	1001, 1002, 2620, 2625	Видача коштів підзвітним особам
2	7431, 7433, 7452, 7454	3550, 3551, 3559	Відображення використаних згідно з авансовим звітом коштів за відповідними рахунками витрат
3	1001, 1002, 2620, 2625	3550, 3551, 3559	Повернення підзвітною особою невикористаних коштів згідно з авансовим звітом
4	7431, 7433, 7452, 7454	3650, 3651, 3659	Нарахування коштів працівникам банку, що використані понад виданий аванс за результатами авансового звіту
5	3650, 3651, 3659	1001, 1002, 2620, 2625	Виплата коштів працівникам банку за результатами авансового звіту

61. Банк відображає витрати на маркетинг та рекламу такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3500, 3519	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Сплата авансових платежів (попередня оплата) згідно з умовами договору за послуги з маркетингу та реклами



## Продовження таблиці

1	2	3	4
2	7455	3500, 3519	Відображення суми отриманих послуг з маркетингу та реклами у звітному періоді

62. Банк відображає експлуатаційні та інші витрати такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	3500, 3519	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Сплата авансових платежів (попередня оплата) згідно з умовами договору
2	Рахунки групи 730 розділу 73 класу 7 “Витрати”, рахунок 7380 групи 738, рахунки 7391, 7392, 7396, 7399 групи 739 розділу 73 класу 7 “Витрати”, рахунки 7420, 7421 групи 742, рахунки груп 743, 745, 749 розділу 74 класу 7 “Витрати”	3500, 3519	Визнання експлуатаційних та інших витрат у звітному періоді

63. Банк відображає нарахування та сплату загальнодержавних та місцевих податків і зборів (обов’язкових платежів), що справляються згідно з Податковим кодексом України, такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	7411	3622	Нарахування податку на землю
2	7419	3622	Нарахування інших податків та зборів (обов'язкових платежів), крім податку на прибуток
3	3622	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Сплата податків і зборів (обов'язкових платежів)

64. Банк відображає нарахування та сплату збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб відповідно до Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” такими бухгалтерськими проводками:

№ з/п	Дебет (номер рахунку Плану рахунків)	Кредит (номер рахунку Плану рахунків)	Зміст операції
1	2	3	4
1	7418	3623	Нарахування збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
2	3623	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Сплата збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Головний бухгалтер –  
директор Департаменту  
бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

ПОГОДЖЕНО  
Заступник Голови  
Національного банку України  
\_\_\_\_\_ Р. М. Борисенко

(підпис)  
“    ” \_\_\_\_\_ 2018 року  
(дата)